

1-472a

JAROSLAV HALBHÜBER

HOSPODÁŘSKÁ

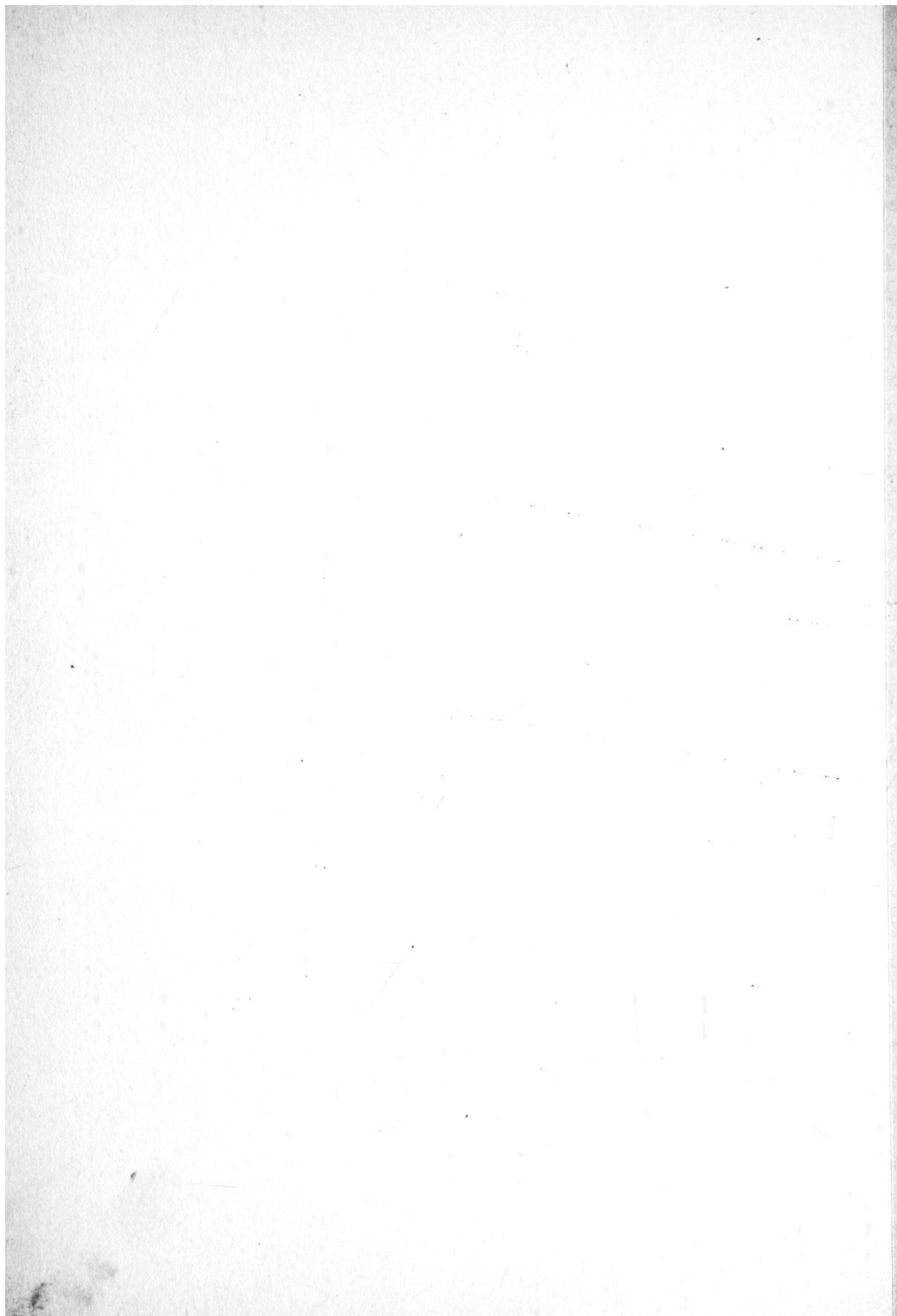
IV

POLITIKA NOVÉHO

ČESKOSLOVENSKA

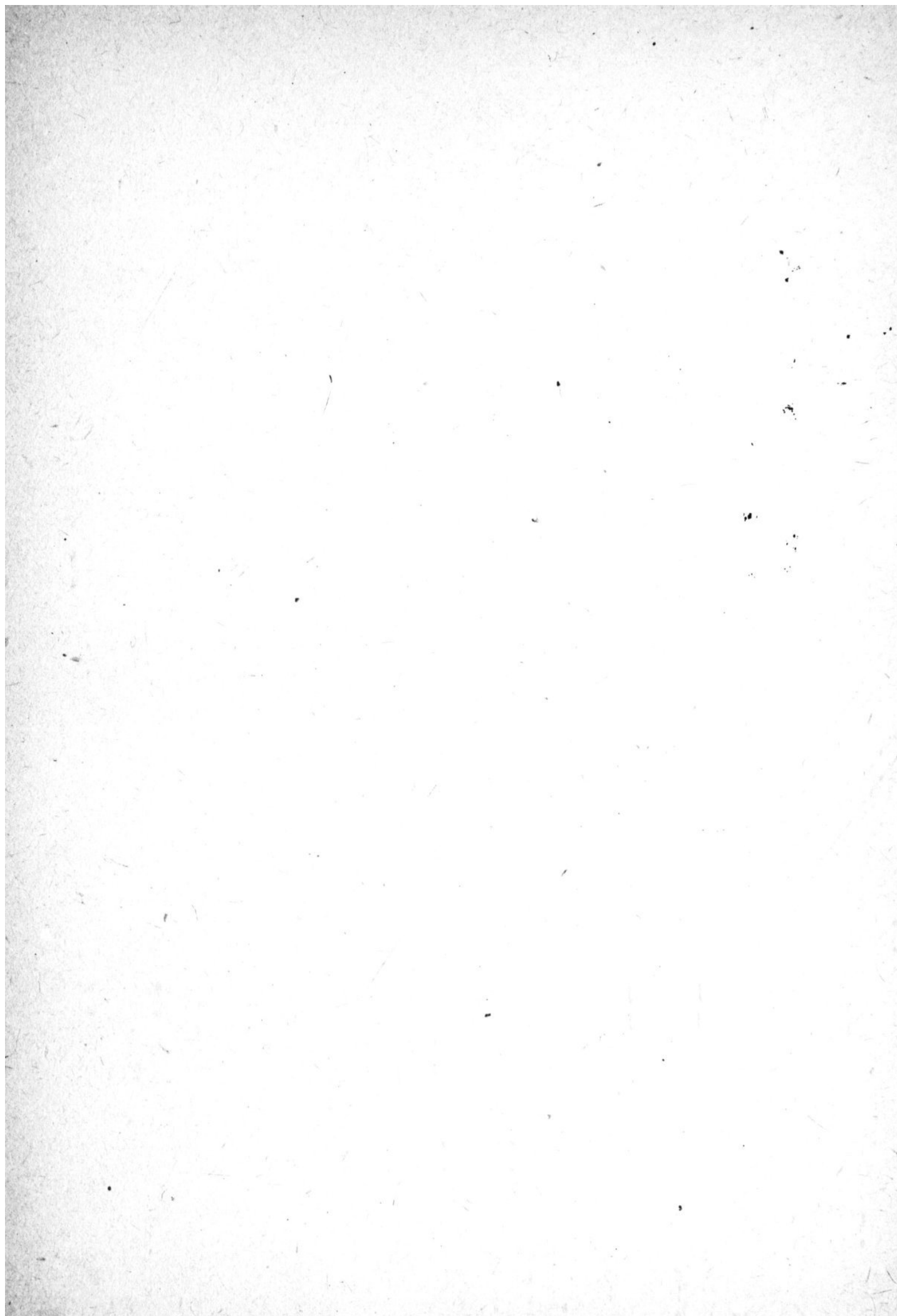
ve světle poznatků
moderní ekonomiky

PRACE

HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA
NOVÉHO ČESKOSLOVENSKA

ve světle poznatků moderní ekonomiky

JAROSLAV HALBHUBER

HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA
NOVÉHO ČESKOSLOVENSKA
ve světle poznatků moderní ekonomiky RV

POKUS O ROZBOR A KRITIKU

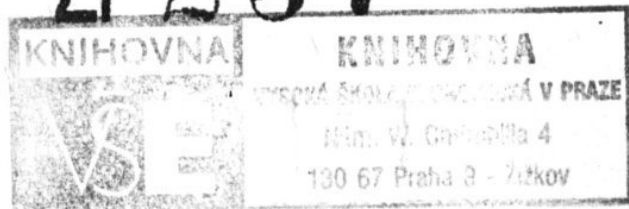
PRÁCE

1946

Rodičům

J. H.

ZF 237

a-412

402/49

ÚVODEM

Studie, kterou má čtenář před sebou, není dílem oslavným. Je to studie kritická. To dnes není zrovna věc populární. Nezbyvá, než v těchto řádcích dokazovat, že přes toto předpojetí kritiky potřebujeme a že se bez ní natrvalo neobejdeme. Musíme dokazovat, že ne za každou kritikou se skrývá reakcionář nebo sabotér. Musíme dokazovat, že existuje také kritika poctivá, nezákladná, bez postranních úmyslů, která upozorňuje, kde by mohla být chyba v úsudku, kde by bylo třeba věc lépe promyslet, které nechtěné následky by mohlo určité opatření vyvolat a pod. Usilujeme o takovou konstruktivní kritiku v našem hospodářství. Kritiku, která jde cestou pokroku a chce jen a jen zlepšení. Ta také nemůže ublížit věci dobré.

Musíme však dnes nejprve dokazovat, že je možné kritisovat vládní opatření a být při tom loyálním občanem, že je možné vytýkat socialistům chyby a být při tom věrným socialistou. Musíme dokazovat, že není špatný ten, kdo postřehne chybu a nahlas ji vytkne, ale ten, kdo ví a mlčí nebo kritisuje skrytě. Tomu nás právě naučili nacisté svým terorem: kritisovat skrytě. Ale dnes — jako bychom nevěděli, že skrytá kritika je nejpůsobivější druh sabotáže! V tomto ohledu jsme zůstali nějak ztotalisováni. Jak se to slučuje se zásadou demokratické diskuse a jak máme daleko k otevřeným kritikám, jež jsou tak příznačné nejen pro demokracie západní, ale právě i pro život Sovětského svazu!

Tato práce, jak název ukazuje, se pokouší konfrontovat naše hospodářsko-politická opatření, jakož i názory našich oficiálních národohospodářů, t. j. těch národohospodářů, jejichž názory měly rozhodný vliv na konkrétní řešení hospodářských problémů nového Československa, s poznatky moderní ekonomiky. Pokouší se zjistit, zda při řešení těchto problémů se skutečně přihlíželo k nejnovějším poznatkům progresivní ekonomické teorie i praxe. Snaží se

ukázat, zda volání po uplatnění vědy ve všech složkách našeho života nachází odezvu také v ekonomice.

Není vinou autorovou, že názory našich oficiálních ekonomistů, jakož i zásahy do hospodářského života učiněné průběhem jednoho roku po květnové revoluci (kteroužto dobu náš rozbor zahrnuje) ve světle moderních ekonomických poznatků z valné části neobstojí a že ekonomická věda v tomto směru u nás hraje roli podřadnou. Z tohoto poznání pramení pak ovšem i kritický postoj autorův.

Snad bude vhodné dotknout se při této příležitosti vztahu k ekonomické vědě podrobněji. Autor vychází z přesvědčení, že tak jako každá věda, má i věda ekonomická sloužit. Že má být víc než logický training, víc než mentální gymnastika. Že věda pro vědu je snad oprávněna v soustavě, kde je sice zajímavé zjišťovat příčiny a následky, vzájemné vztahy a zákonitosti, kde však není ochoty používat nabytých poznatků k záměrnému utváření skutečnosti. Že však takováto věda je jalová a bezcenná v soustavě, která je přímo nabita žhavou touhou formovat dění co nejintenzivněji a nejdokonaleji.

Vědeckost není jen v přísném a přesném abstrahování skutečnosti, v logickém skloubení theoretických konstrukcí, ve formulování závislostí, v tvoření schemat a modelů. Ta je také v aplikaci nabytých poznatků na praxi. V ekonomice to znamená: odpovídají předpoklady té a té theoretické konstrukce, toho a toho ekonomického schematu nebo modelu konkrétní skutečnosti? Je možné použít této theoretické konstrukce a jejích proposit na tuto realitu? Zdá se, že nejen věda, ale i umění, intuice se tu spojují v tomto úkolu. Avšak v každém případě má tu také věda svou funkci. Studovat minulost a objevovat národohospodářské zákony bylo hlavním zaměstnáním ekonomické vědy v liberalismu. Také dnes se bez této analytické a synthetické činnosti neobejdeme. Ale dnes je třeba působit také tam a hlavně tam, kde až dosud věda těžce zklamávala: v aplikaci. Tam, kde selhávala, když měla nabídnout řešení. Kde selhávala nejčastěji proto, že nemohla zaručit identitu předpokladů theorie a podmínek reality — prostě proto, že podmínky skutečného světa unikaly konstruktérům theorie. Jen geniální ekonomisté drželi v theorii krok s realitou a dovedli prezentovat řešení na podkladě teorií, v nichž byla identita předpokladů s reálnými podmínkami dokonalá. Tam pak zase často prakse nebyla vždy nakloněna návrhy akceptovat. Je však zřejmé, že jedině takováto

ekonomika, která nepokulhává za hospodářským vývojem, může být cennou pomůckou k záměrnému utváření hospodářského života.

V práci nebylo možné se vyhnout některým pasážím, jež mají ráz ryze deskriptivní. Jestliže bylo úkolem porovnávat skutečnost s teorií, rozebírat skutečnost, nebylo to možné bez popisu, resp. vytyčení charakteristických rysů této skutečnosti. I tento pouhý popis vyžadoval soustavnějšího a rozsáhlejšího studia a úzkého kontaktu s hospodářským životem, tím spíše, že až dosud nebylo v naší národohospodářské literatuře nikoho, kdo by se o takový souhrn pokusil a z něhož by tedy bylo možno čerpat.

Závěrem vyslovuje autor poděkování všem, kdož přispěli ke vzniku této studie. Váženým odpůrcům — jako Dr. Nebesárovi, Dr. Maurovi, Dr. Kadlecovi a j. — jejichž názory ho vyprovokovaly k tomu, aby své these hlouběji promyslel, jasněji a podrobněji formuloval, i milým přátelům a spolupracovníkům — zejména Ing. Dr. Jankovskému a Ing. Noskovi — kteří ho posilovali v přesvědčení o správnosti stanoviska, které hájil, a kteří mu přispěli mnohými cennými připomínkami a argumenty. Konečně vzpomíná svědomitě a obětavé práce slečny Věry Moučkové a slečny Evy Benešové a také jim srdečně děkuje.

V Praze v červnu 1946.

ING. DR. JAROSLAV HALBHUBER